

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування Рогатинського районного суду
Івано-Франківської області
06.09.2024

м. Івано-Франківськ, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі - НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 06.09.2024 групою НПМ здійснено відвідування Рогатинського районного суду Івано-Франківської області.

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Мнишенко Євгенія Сергіївна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Івано-Франківській області (керівник групи НПМ);

Непийвода Людмила Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Дем'янчук Світлана Степанівна, представник громадської організації.

Керівництво установи:

Могила Руслан Григорович – в.о. голови Рогатинського районного суду;

Веркалець Оксана Ігорівна – заступник керівника апарату суду.

Рогатинський районний суд Івано-Франківської області знаходиться за адресою: вул. Галицька, 40, м. Рогатин, Івано-Франківський район, Івано-Франківська область, 77001, e-mail: inbox@rt.if.court.gov.ua.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Рогатинський районний суд Івано-Франківської області (далі - суд) є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним кодексом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених законом.

Штатна чисельність персоналу суду становить 22 посади, з них 4 посади судді. Фактично працює 3 судді, 1 посада судді та 1 посада помічника судді є вакантними.

Суд розміщений на другому поверсі адміністративної будівлі Рогатинської міської ради. Окрім суду, в даному приміщенні розміщені Центр надання адміністративних послуг, нотаріус, Галицьке відділення управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України Івано-Франківської області, Рогатинський відділ Івано-Франківської окружної прокуратури.

Будівля має два входи – основний центральний (фото 1) та вхід із внутрішньої сторони двору, з якого до першого поверху облаштовано пандус для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення і яким здійснюється конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених (фото 2, 7).

Необхідно зазначити, що приміщення будувалось не з метою розміщення в ньому суду, а є пристосованим до таких потреб, що суттєво впливає на внутрішнє планування та стан дотримання за цих умов прав і свобод людини під час здійснення правосуддя.

На вході до будівлі суду наявна інформація про найменування судового органу.

У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про телефони гарячих ліній надання безоплатної правової допомоги, а також звернення до Уповноваженого Верховної ради України з прав людини, наявні взірці заяв.

Охорону суду здійснює Територіальне управління Служби судової охорони в Івано-Франківській області. Організовано внутрішній пункт пропуску осіб з рамкою стаціонарного металодетектора до загальнодоступних приміщень суду, зокрема, залів судових засідань та камери для тримання підсудних (засуджених).

У суді наявне спеціальне обладнання систем звукофіксації та цифрового відеозапису судового засідання, обладнання для проведення відеоконференції.

Для здійснення правосуддя в суді облаштовано три зали судових засідань, один з них для розгляду кримінальних справ. В останньому встановлено загородження із спеціальним захисним склом для розміщення обвинувачених (підсудних) чи засуджених площею 2,7 м², що дозволяє перебування у ньому одночасно до трьох осіб (фото 3).

У залах судових засідань та кабінетах працівників суду наявні медичні аптечки з необхідними препаратами для надання першої домедичної допомоги.

На момент відвідування в приміщенні суду не перебували під вартою обвинувачені (підсудні) чи засуджені.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування НМП (цільовий візит з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19) здійснено 21.04.2021. За його результатами були виявлені порушення та недоліки:

- порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання: приміщення суду не відповідало вимогам нормативних актів, які регулюють порядок організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених, а також нормам необхідної площі; приміщення суду не було прийнято на обслуговування у визначеному законодавством порядку і конвоювання до нього обвинувачених (підсудних), засуджених здійснюватися не повинно (на час візиту не було Акту міжвідомчої комісії про прийняття суду на обслуговування); в обвинувачених (підсудних), засуджених відсутній прямий доступ до питної води; у цілому приміщення потребувало капітального ремонту, стіни коридорів та робочих кабінетів уражені грибокком.

- порушення права на професійну правничу допомогу: підсудні (засуджені) позбавлені можливості конфіденційного спілкуватися зі свої захисником, оскільки у суді відсутня окрема кімната для конфіденційного спілкування підсудного з адвокатом, а також відсутнє приміщення для ознайомлення з матеріалами справи.

- порушення права на рівний доступ до правосуддя: будівля, в якому на другому поверсі розміщується суд, є архітектурно недоступною для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, які без сторонньої допомоги не зможуть потрапити до приміщення суду.

- неналежно здійснювались заходи щодо запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19.

Станом на 06.09.2024 виявлені в суді порушення усунуто частково. Зокрема, здійснено роботи щодо підведення до приміщення конвою системи водопостачання. Це приміщення забезпечено бутильованою питною водою. Також, з метою забезпечення належних умов для здійснення судочинства та дотримання прав обвинувачених (підсудних), засуджених, керівництвом суду неодноразово направлялися листи до Територіального управління Державної судової адміністрації України в Івано-Франківській області про потребу у збільшенні площі суду та необхідність проведення демонтажу металевої клітки в приміщенні суду і проведення ремонтних робіт для приведення технічного стану будівлі до норм Державних будівельних норм ДБН В.2.2.26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010) та забезпечення вимог інших нормативних актів, які передбачають утримання обвинувачених (підсудних), засуджених; до Рогатинської міської ради про передачу частини даного приміщення у державну власність; до Пенсійного фонду України щодо передачі частини приміщення на першому поверсі даної будівлі, яке перебуває у власності Фонду; до міського голови Рогатина про потребу в ремонті приміщення у зв'язку із сирістю через протікання даху та водостічних ринв і необхідністю проведення ремонтних робіт.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Відвідуванням вчоргове встановлено, що приміщення суду не відповідає вимогам нормативних актів, які регулюють порядок організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених, а також нормам необхідної площі, оскільки внутрішнє планування будівлі, в якій розміщується суд, не дозволяє в повній мірі обладнати всі необхідні приміщення відповідно до вимог ДБН В.2.2-26:2010 та забезпечити вимоги інших нормативних актів, які передбачають утримання обвинувачених (підсудних), засуджених.

У кожному приміщенні суду відповідно до ДБН В.2.2-26:2010 мають бути приміщення для конвою та три камери на кожен зал судових засідань площею не менше ніж 4 м² кожна. Відповідно, у суді мають бути 3 камери для підсудних.

Однак, у суді в порушення вищезазначених вимог замість камери для обвинувачених (підсудних), засуджених у приміщенні для конвойних

встановлена металева клітка загальною площею 2,70 м² (фото 4). У цьому приміщенні немає доступу до проточної, кондиціонування повітря, доступу до санітарного вузла.

Варто зазначити, що у рішенні Європейського суду з прав людини «Свінарєнко і Сляднєв проти Росії» (Заяви № 32541/08 та 43441/08) суд зазначив, що тримання людини в металевій клітці під час судового процесу само по собі є образою людської гідності в порушення статті 3 Європейської конвенції з прав людини, враховуючи об'єктивно принизливу природу такого поводження, несумісної зі стандартами цивілізованої поведінки, провідної ознаки демократичного суспільства.

Також, за таких умов, суд не має можливості забезпечити у разі необхідності роздільне розміщення чоловіків і жінок, дорослих та неповнолітніх, інших осіб відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 88 Кримінально-виконавчого кодексу України.

Під час спілкування з керівництвом суду з'ясовано, що задля запобігання порушенню вищевказаних норм більше одного підсудного (засудженого) до суду одночасно не доставляють.

Порушення права на безпечні умови перебування в суді (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

2. У порушення пункту 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного суду України, Вищого спеціалізованого суду України, з розгляду цивільних і Кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених не ізолюваний, відсутній спеціальний (службовий) вхід (фото 6, 7). Конвоювання підсудних здійснюється через вхід з двору, де облаштований пандус для осіб з інвалідністю, загальним сходовим маршем та коридором. Маршрут конвоювання не обладнаний кнопками звукової сигналізації, що є порушенням пункту 15 Інструкції.

3. Також у порушення вимог пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу (фото 2, 6).

Таким чином, порушується принцип ізолюваності конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

4. Приміщення для особового складу варті (конвою) площею 22,6 м² не відповідає вимогам пункту 12 Інструкції та пункту 6.5.3. ДБН В.2.2-26:2010 (фото 4, 5).

5. В суді санітарно-гігієнічна кімната, яка знаходиться в іншому крилі цього поверху, спільна для працівників суду, відвідувачів, конвойних та підсудних, що є порушенням вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010, яким передбачено, що в блоці, де розміщені камери для підсудних (засуджених), необхідно передбачати спеціальний санвузол для підсудних.

6. У порушення Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, на момент відвідування тимчасове укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування громадян у разі оголошення повітряної тривоги, в суді не облаштовано.

Зі слів керівництва апарату суду, підвальне приміщення у цій будівлі перебуває у приватній власності. Проте, у приміщенні суду біля входних дверей для відвідувачів суду наявна інформація про найближчі укриття (відділення Укрпошти та Рогатинський відділ поліції).

7. Попри вимоги пунктів 5, 6 Інструкції у суді на час візиту не було Акта міжвідомчої комісії про прийняття суду на обслуговування.

Відповідно до пункту 7 Інструкції конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених до суду військова частина або орган поліції розпочинає після затвердження Акту міжвідомчої комісії про прийняття суду на обслуговування. Проте, моніторинговій групі замість Акту про прийняття суду на обслуговування пред'явлено Акт про обстеження технічного стану будівлі суду, прилеглої до будівлі території суду, залів судових засідань, приміщення конвою та камер для обвинувачених, підсудних та засуджених Рогатинського районного суду Івано-Франківської області від 27.03.2024 із висновком такого змісту: «... будівля суду, прилегла територія суду, зали судових засідань (№ 1, № 3 та № 4), приміщення конвою та камери для обвинувачених та засуджених Рогатинського районного суду Івано-Франківської області придатні для подальшої експлуатації».

Отже, приміщення Рогатинського районного суду не прийнято на обслуговування у визначеному законодавством порядку і конвоювання до нього обвинувачених (підсудних), засуджених здійснюватися не повинно.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

8. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог п. 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими). Таку кімнату для роботи адвоката з підсудним (засудженим) чи камеру для здійснення обшуку належить обладнати так, як і камери для утримання підсудних (засуджених), зокрема, додатково встановлюється стіл та лава, щільно скріплені з підлогою та стінами.

Зі слів працівників суду робота адвоката з підсудним (засудженим) відбувається в залі судового засідання, що унеможливило реалізацію їх права на конфіденційне спілкування.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Крім цього, у справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху.

Порушення права на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»).

9. Будівля суду є архітектурно недоступною для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, які без сторонньої допомоги не зможуть потрапити до приміщення суду, що є порушенням вимог Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018).

Групою НПМ встановлено порушення пункту 6.1.8 ДБН В.2.2-40:2018 який передбачає, що всі приміщення загального користування (окрім технічних та технологічних) в громадських будівлях та спорудах повинні бути доступними для усіх верств населення, у тому числі для маломобільних груп населення. При розміщенні приміщень по висоті будівлі, крім сходів, необхідно передбачати пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ EN 81-40, ДСТУ EN 81-41 або інші пристрої для переміщення.

Таким чином, унеможливлений доступ осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслі колісному, до другого поверху будівлі, де розташований суд.

Окрім цього, в суді не облаштовано жодної санітарно-гігієнічної кімнати з дотриманням вимог ДБН В.2.2-40:2018.

Інші порушення.

Будівля у цілому потребує капітального ремонту та заміни водостічних ринв і труб. Незважаючи на здійснені судом поточні ремонти, через протікання даху, в суді постійна сирість і з'являється пліснява (фото 7, 8, 9).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Івано-Франківській області:

1. Вжити заходи щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.
2. Спільно з Рогатинською міською радою розглянути питання щодо:
 - передачі частини приміщення адміністративної будівлі в якому знаходиться Рогатинський районний суд, за адресою: вул. Галицька, 40, м. Рогатин, у державну власність Державній судовій адміністрації;
 - проведення ремонту приміщення, в якому знаходиться Рогатинський районний суд, зокрема, покрівлі даху, водостічних труб, прилеглої території.
3. Вжити заходів щодо:
 - приведення приміщення, у якому розміщується Рогатинський районний суд, у відповідність до вимог нормативних актів, які регулюють порядок організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених, а також міжнародним та національним стандартам;
 - демонтажу металевої клітки та встановлення камер для обвинувачених (підсудних), засуджених з урахуванням вимог ДБН В.2.2.26:2010;
 - забезпечення приміщення варті необхідними меблями металевою шафою, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів та шафою для посуду і продуктів харчування;
 - облаштування відокремленої огороженої стоянки для спеціального автомобіля варті.
 - створення для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду;
 - облаштування приміщення суду санітарно-гігієнічним приміщенням для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення з дотриманням вимог ДБН В.2.2-40:2018.

Рогатинському районному суду Івано-Франківської області:

- вжити заходів щодо облаштування кімнати для роботи адвоката з підсудним та ознайомлення із матеріалами справи

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Фотоматеріали.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого
в Івано-Франківській області**

Євгенія МНИШЕНКО

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

φωτο 7

φωτο 8

φωτο 9

